

Вікторія Дець

студентка 4 курсу факультету громадського розвитку
та здоров'я Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Особливості укладення шлюбного договору*

Сім'я є основою будь-якого суспільства, тому правове регулювання майнових відносин у ній має особливу важливість. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку України та її руху до європейської інтеграції, шлюбний договір стає важливим інструментом, який дозволяє відійти від стандартного правового режиму майна подружжя, встановленого законом, завдяки розширенню можливостей для врегулювання майнових відносин учасників сімейних правовідносин, забезпечуючи більшу гнучкість і впорядкованість.

Шлюбним договором є угода (правочин) фізичних осіб різної статі, що визначає майнові права й обов'язки подружжя в період шлюбу, зокрема, щодо порядку поділу майна на спільне і роздільне, порядку його використання, відчуження, розподілу доходів і витрат, а також їх майнові права та обов'язки як батьків у шлюбі і (чи) у випадку його розірвання [1, с.217]. Частина 1 статті 92 Сімейного кодексу України визначає суб'єктний склад шлюбного договору, тобто сторонами даних правовідносин можуть бути:

- 1) особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу (наречені);
- 2) подружжя (дружина та чоловік) [2; 5, с.7].

---

* Наукова керівниця – *Богдан Мелех*, доцент кафедри права Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Щодо першої категорії осіб, які мають право укласти шлюбний договір, слід зазначити, що ці особи повинні досягти шлюбного віку, який становить 18 років. Водночас, згідно з ч. 2 ст. 92 Сімейного кодексу України, таке право надається і неповнолітнім, але за умови наявності письмової згоди їхніх батьків або піклувальників, яка повинна бути засвідчена нотаріусом. Важливо зазначити, що, присутність батьків чи піклувальника під час укладення договору не є обов'язковою, якщо їх письмова згода вже нотаріально засвідчена [1, с.221].

Аналіз положень глави 10 Сімейного кодексу України показує, що шлюбний договір є зобов'язанням, оскільки він наділяє подружжя майновими правами та одночасно покладає на них обов'язки для реалізації цих прав. Це робить шлюбний договір двостороннім правочином. Через його двосторонню природу, обов'язки не можуть покладатися на третіх осіб у рамках такого договору. На практиці шлюбні договори часто є оплатними, оскільки кожен з подружжя передає майно у спільну власність, користування або передає іншій стороні в обмін на виконання певних зобов'язань. Однак абсолютна рівноцінність взаємних благ у таких договорах зустрічається рідко. Можливо також укладення безоплатного шлюбного договору, якщо його структура є відносно простою. Проте, на думку науковців, складний шлюбний договір безоплатного характеру, в якому лише одна сторона надає іншій майнові блага без взаємних зобов'язань, виглядає малоймовірним.

Шлюбний договір вважається консенсуальним, оскільки він вважається укладеним з моменту досягнення згоди щодо всіх істотних умов. Даний договір укладається у письмовій формі та потребує нотаріального посвідчення. Також він може бути як строковим, так і безстроковим.

Згідно з ч. 1 ст. 96 СК України, у шлюбному договорі може бути встановлено загальний строк його дії, а також строки тривалості окремих прав та обов'язків. У шлюбному договорі може бути встановлена чинність договору або окремих його умов і після припинення шлюбу [2]. Якщо у шлюбному договорі не передбачений загальний строк його дії, він діє до відмови подружжя від цього договору, розірвання шлюбного договору чи визнання його недійсним.

Зміст шлюбного договору зазвичай стосується кількох ключових аспектів. По-перше, він регулює майнові права та обов'язки подружжя, визначаючи, як використовуватиметься спільне і роздільне майно під час шлюбу та після його розірвання. По-друге, договір може чітко встановлювати, яке майно буде вважатися особистою власністю одного з подружжя, а яке буде належати обом. Окрім цього, у шлюбному договорі можуть бути прописані зобов'язання сторін щодо утримання одне одного, наприклад, у разі погіршення матеріального становища або хвороби. Також документ може включати інші умови, які визначають правила поведінки в сімейному житті, за умови, що ці положення не порушують права людини чи моральні засади.

Однак, існують певні обмеження щодо змісту шлюбного договору. Шлюбний договір не може:

— регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми;

— зменшувати обсягу прав дитини, які встановлені цим Кодексом, а також ставити одного з подружжя у надзвичайно не вигідне матеріальне становище;

— за шлюбним договором не може передаватися у власність одному з подружжя нерухоме майно та інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації [2].

Характерною особливістю шлюбного договору, як було зазначено вище, є його тривала дія, що може призводити до необхідності внесення змін до його умов. Відповідно до ч. 1 ст. 100 Сімейного кодексу України, зміна умов договору в односторонньому порядку заборонена. Шлюбний договір може бути змінений лише за згодою подружжя шляхом укладення нового договору, який підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню, як зазначено в п. 2.6 Глави 5 Розділу II Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України»[3]. Водночас ч. 3 ст. 100 СК України дозволяє одному з подружжя ініціювати зміну умов договору через суд, якщо це необхідно для захисту його інтересів, інтересів дітей або непрацездатних повнолітніх дітей (дочки чи сина), за умови, що ці інтереси мають істотне значення.

Інститут шлюбного договору динамічний і підлягає змінам відповідно до змін у житті подружжя. Сімейне законодавство передбачає механізми припинення дії шлюбного договору у випадках, коли його умови стають нереальними або несправедливими. Розрізняють два основні способи: розірвання за рішенням суду та відмова від договору за взаємною згодою сторін.

Розірвання шлюбного договору можливе за рішенням суду на вимогу одного з подружжя з підстав, що мають істотне значення, зокрема в разі неможливості його виконання [1, с.233]. Неможливість виконання шлюбного договору може бути спричинена як об'єктивними факторами, такими як знищення майна, що приносило дохід, або смерть одного з подружжя, так і суб'єктивними обставинами, наприклад, каліцтвом або важкою хворобою, яка позбавляє одного з подружжя можливості виконувати передбачені договором зобов'язання. На шлюбний договір поширюються положення ст. 652 ЦК України щодо можливості на вимогу однієї зі сторін за рішенням суду визначити наслідки розірвання шлюбного договору, виходячи з необхідності справедливого розподілу між сторонами витрат, понесених ними у зв'язку з виконанням зазначеного договору. Правовими наслідками розірвання договору є припинення будь-яких зобов'язань з моменту набрання рішенням про розірвання договору законної сили [4].

Відповідно до ч. 2 ст. 101 СК України, права та обов'язки, встановлені шлюбним договором, у разі відмови подружжя від нього за їхнім вибором припиняються з моменту укладення шлюбного договору або в день подання нотаріусу заяви про відмову від нього.

Підсумуючи вище викладене, можемо зробити висновок, шлюбний договір є важливим інструментом для врегулювання майнових відносин у шлюбі, а також для запобігання конфліктам у разі його розірвання. Укладення цього документа вимагає глибокого розуміння правових норм і ретельного підходу з боку обох сторін. Важливо, щоб умови шлюбного

договору відповідали законодавству і забезпечували справедливий захист інтересів обох подружжя.

Література

1. Сімейне право України: підручник / за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.
2. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2001 р. № 2947-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами в Україні: Наказ від 22.02.2012 № 296/5 // База даних «Законодавство України» / Міністерство Юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>
4. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2>
5. Шлюбний договір актуальні питання судової практики. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Stupak_2.pdf

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**